BABIALI’NİN TAYİNAT UYGULAMALARINDA AVUSTURYA ELÇİLERİ (18. YÜZYIL)

Austrian envoys in the Ottoman Porte’s tayinat practices (18th Century)

Hacer Topaktaş Üstüner

Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türkiye

e-mail: hacer.topaktas@istanbul.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6292-5282

Near East Historical Review

11/2, April / Nisan 2021

e-ISSN: 2717-6363 (Online)

www.nehrreview.com

Article Type - Makale Türü : Research Article / Araştırma Makalesi
Received Date - Geliş Tarihi : 02.03.2021
Accepted Date - Kabul Tarihi : 05.04.2021
Pages - Sayfa : 1 - 18

doi : <http://dx.doi.org/10.29228/nehrreview.49773>

Citation - Atıf : Hacer Topaktaş Üstüner, “Babialı’nın Tayinat Uygulamalarında Avusturya Elçileri (18. Yüzyıl)”, *Near East Historical Review*, 11/2, April, 2021, pp. 1 - 18

BABIALİ’NİN TAYİNAT UYGULAMALARINDA AVUSTURYA ELÇİLERİ (18. YÜZYIL)*

Austrian envoys in the Ottoman Porte’s tayinat practices (18th Century)

Hacer Topaktaş Üstüner

Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türkiye
e-mail: hacer.topaktas@istanbul.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-6292-5282

Öz

Osmanlı diplomasisinde tayinat sistemi, belirli kaideler üzere yabancı elçilerin günlük masraflarının devlet hazinesinden karşılanması ve buna mukabil diğer devletlere gönderilen Osmanlı elçilerinin masraflarının da ev sahibi devlet tarafından karşılanması usulüdür. Bu usul Avrupalı elçiler için 1794’te uygulamanın kaldırılışına dek sürmüştür. Osmanlı Devleti’ne gönderilen Avusturya elçilerinin de masrafları Babialı tarafından karşılanmıştır. 18. yüzyılda bu elçilerin önde gelenleri Leopold Talmann (1703-1713), Ludwig von Talmann (1728-1737), Heinrich Freicherr von Penckler (1740?-1755 ve 1761-1766) ve Peter Freiherr von Herbert-Rathkeal (1779-1788 ve 1792-1802)’dır. Avusturya ile siyasi ilişkilerin tayinatlara nasıl yansıdığı, Babialı’nın her bir elçi için başvurduğu uygulamaları hangi parametrelere göre belirlediği ve bazı durumlarda niçin kaide dışına çıktığının soruları bu makale dahilinde incelenmektedir. 18. yüzyılda Avusturya ile yaşanan savaşlar ve diplomatik ilişkiler göz önüne alındığında Babialı’nın tayinatlara belirleme konusunda belirli politik gelişmeleri ve kadim uygulamaları hep birlikte değerlendirdiği söylenebilir. Avusturya elçilerinin tayinatlara üzerine toplu bir incelemeyi içeren ilk çalışma olarak bu makalenin amacı, Osmanlı kaynakları ışığında Avusturya elçilerine verilen tayinatlara, ikili ilişkiler ve uluslararası gelişmeler çerçevesinde bir değerlendirmeye tabi tutarak yeni tespitler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Avusturya, Habsburglar, Osmanlı Devleti, tayinat, elçi, diplomasi

Abstract

In the Ottoman diplomacy, “the tayinat” system is the practice of meeting the daily expenses of foreign envoys/ambassadors from the state treasury and the payment of the expenses of the Ottoman envoys sent to other states by the host state within the framework of certain rules. This system lasted for the European envoys until the abolition of the practice in 1794. The expenses of the Austrian envoys sent to the Ottoman Empire were also covered by the Porte. In the 18th century, the prominent of these envoys were Leopold Talmann (1703-1713), Ludwig von Talmann (1728-1737), Heinrich Freicherr von Penckler (1740? -1755 and 1761-1766) and Peter Freiherr von Herbert-Rathkeal (1779-1788 and 1792-1802). This article examines how the political relations between the Ottomans and the Austrian Habsburgs were reflected in the tayinat. In addition, the questions by which parameters the Porte determines the tayinat practices for each envoy and why it goes beyond the rule in some cases are analyzed within this article. Considering the wars and diplomatic relations with the Habsburg Monarchy in the 18th century, it can be said that the Porte evaluates certain political developments and ancient practices altogether in determining tayinats. The purpose of this article, as the first study that includes a collective research on this subject, is to present new ascertainments by subjecting the tayinats given to the Austrian envoys in the light of Ottoman sources, within the framework of bilateral relations and international developments.

Keywords: the Austrian Habsburgs, Austria, the Ottoman Empire, tayinat, allowance, stipend, envoy, diplomacy

* Bu makale *International Symposium on Contacts of the Ottoman Empire with the World, Ottoman-Hungarian-Habsburg Contacts and Suleiman the Magnificent*, (23-27 Kasım 2016, Budapest)’de sunulan “XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’ne Gelen Habsburg/Avusturya Elçilerine Verilen Tayinatlara Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı bildirinin geliştirilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

Hacer Topaktaş Üstüner, Türkiye Bilimler Akademisi, Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanları Ödülleri Programı tarafından desteklenmektedir (TÜBA-GEBİP - 2017/35).

Giriş

Osmanlı Devleti'nde mevcut tayinat usulü, pek çok bürokratik yapıda uygulanmış bir sistemdir. Bir yerden bir yere görevlendirilen bürokratlara, belirli kurallar çerçevesinde günlük bazı masraf ödemeleri yapılmıştır. Bununla birlikte Osmanlı diplomasisinde tayinat gerek Osmanlı elçilerine gerekse yabancı elçilere verilen günlük harcamalar bağlamında uygulanmıştır. III. Selim'in (1789-1807) Avrupa devletleriyle olan diplomatik uygulamalara geçiş yaptığı ve tayinat usulünü kaldırdığı 1794 yılına kadar tatbik edilmiştir. Diplomatik uygulamalarda tayinat sistemi İstanbul'a gelen yabancı elçilerin günlük masraflarının belirli bir süre için ve belirli kaideler üzere Osmanlı bütçesinden ödenmesi ve yurtdışına giden Osmanlı elçilerinin masraflarının da bilmukabele belirli kurallar çerçevesinde ev sahibi devlet tarafından karşılanması üzerine kurulmuştur. Bu usule göre Osmanlı Devleti'ne gönderilen yabancı elçilerin günlük yiyecek içecek, ulaşım ve bazılarının kira ve hatta mefruşat gibi masrafları 1794'te uygulamanın kaldırılışına dek Osmanlı hazinesinden ödenmiştir.

Osmanlı diplomasisi üzerine kaleme alınmış belli başlı mevcut çalışmalar, tayinat uygulaması üzerine bazı bilgileri içermektedir.¹ Bu doğrultuda tayinat uygulamasının işleyişi, bazı ülkelerin elçilerine belirli dönemlerde tayinatların ne usulde verildiğine dair daha önceden kaleme alınan ve Osmanlı diplomasisinde tayinat uygulamaları ile ilgili genel bir değerlendirmeyi içeren birkaç çalışma mevcuttur.² Ancak tayinat uygulamalarının Avusturya ile olan boyutunun incelendiği bir çalışma henüz ortaya konulmamıştır. Bu noktada makalenin amacı İstanbul'a gelen Avusturya elçilerine verilen tayinatların nasıl bir sistem içerisinde yürütüldüğünü, elçilere neye binaen ne kadar tayinat ödemesinin yapıldığını, diğer ülke elçilerine kıyasen Avusturya elçilerinin tayinat miktarlarının durumunu "seçilen bazı Nemçe elçileri" üzerinden analize tabi tutmaktır. Bunun yanında çalışmada tayinat sisteminin 1699 Karlofça Antlaşması'ndan başlayarak 1794 yılında ilgasına dek geçen süreye odaklanmak suretiyle tayinat uygulamasının son yüzyılında sistemin hangi yapısal özellikler taşıdığı ve pratikte hangi sorunlarla karşılaştığı örneklerle ortaya koyma hedefindedir. Diğer yandan Osmanlı diplomasisinin temel özelliklerine bakmak suretiyle tayinat ödeme mantığı, XVIII. yüzyılda meydana gelen önemli siyasî ve uluslararası olayların elçilere verilen tayinatlar üzerinde ne derece etkili olduğu da incelemeye tabi tutulmaktadır.

1. 18. Yüzyılda Osmanlı Diplomasisinin Yapısı ve Reformlar

Erken dönemlerde Osmanlı diplomasisi Avrupa devletlerinde yürütülen diplomasiye nazaran bazı farklılıklar taşır. Genel itibariyle 1793 yılı, Sultan III. Selim'in Osmanlı diplomasisi alanında gerçekleştirdiği reformlar bakımından yapısal olarak Osmanlı diplomasisini iki ana evreye ayırmaktadır. Bu çerçevede diğer devletlerin başkentlerinde Avrupalı devletlerin aksine Osmanlı mukim elçiliklerinin bulunmaması, 1793 yılı itibariyle diplomaside mütakabiliyet

¹ Osmanlı diplomasisi üzerine belli başlı çalışmalar olarak bkz. Faik Reşit Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri*, yay. Bekir Sıtkı Baykal, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992; Mehmet Alaaddin Yalçınkaya, "Kuruluştan Tanzimat'a Osmanlı Diplomasi Tarihi Literatürü", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2003, s. 423-489; A. Nuri Yurdusev, (ed) *Ottoman Diplomacy Conventional or Unconventional*, Palgrave Macmillan, New York 2004; İbrahim Yıldırım, *Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabulleri*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2014; Güzin Özen Yılmaz, *Elçiye Zeval Olmaz, 16.-18. Yüzyıllarda Osmanlı'da Yabancı Elçiler*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014; Namık Sinan Turan, *İmparatorluk ve Diplomasi: Osmanlı Diplomasisinin İzinde*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014.

² Hacer Topaktaş, "Osmanlı Diplomasisinde "Tayinat" Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı (1794) Üzerine Bazı Tespitler, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2015, s. 31-49. Aynı yazar, "Osmanlı'da Elçileri Ağrlamak: Prusya Elçileri Örneğinde Tayinat Uygulamaları", *Avrupa Tarihinde Türk Eli: Doç. Dr. Gümeç Karamuk Armağanı* içinde, ed. Ramazan Acun, Serhat Küçük, Ankara 2017, s. 271-287; aynı yazar, "Ottoman Allowance (Tayinat) Practices for the Polish Envoys in the 18th Century", *Problems of History of Central and Eastern Europe, Collection of Scientific Papers* içinde, issue 6, (in honour of Prof. I.A. Kovalenko), Kamianets Podilsky 2017, s. 227-234. Uğur Kurtaran, "Karlofça Antlaşması'ndan Sonra İstanbul'a Gelen Yabancı Elçilerin Ağrlanması ve Yapılan Harcamalar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 37/63, 2018, s. 331-370.

esasının tatbiki ve elçilere ödenen tayinat usulü gibi bazı eski uygulamaların kaldırılması bu iki ana devri ayıran en önemli özelliklerdir. Bilindiği üzere Osmanlı elçileri 1793'te Yusuf Agah Efendi'nin Londra'ya ilk daimi elçi olarak gönderilinceye dek diğer devletlere geçici görevlerle ve fevkalade sıfatlarla gönderilmiştir.³ Savaş sonlarında yapılacak barış görüşmeleri, antlaşma müzakereleri, ikili ilişkilerin düzenlemesi, yeni sultanın tahta çıkışının komşu devletlere resmen haber verilmesi, bazı işbirliği ve ittifak kurma vesileleriyle Osmanlı elçileri diğer devletlere gitmiş ve görevlerini tamamlamalarının ardından dönmüştür.

1699 Karlofça Antlaşması sonrası Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki münasebetlerde değişimler yaşanmış ve uluslararası dengelerde farklılaşmalar meydana gelmiştir. Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti karşılaştığı meselelerde daha yoğun bir diplomasiye girişmiştir. Reisülküttablık kurumunun yükselişi de bu doğrultuda değerlendirilmelidir. XVIII. yüzyıla gelindiğinde diplomaside yüzyılın başından sonuna süren bir evrilmeden bahsetmek mümkündür. XVIII. yüzyılda peş peşe yaşanan büyük savaşlar ve toprak kayıpları yüzyıl sonuna gelindiğinde devletin birçok kurumunda olduğu gibi dışişleri yapısında ve diplomatik uygulamalarda da köklü değişimleri beraberinde getirecektir. Artık daha fazla elçi Avrupa ile olan meselelerde yurtdışına gönderilmekte ve gerek sefaretnamelerinde ve gerek sefaret takrirlerinde daha ayrıntılı raporlar tutulmaktadır. 1787-1792 Osmanlı-Rus ve Avusturya Savaşları'nı Zıştovi (1791) ve Yaş (1792) Antlaşmaları ile sonlandıran çiçeği burnunda hükümdar Sultan III. Selim, uluslararası gelişmelerin gereksinimi olarak Nizam-ı Cedid reformları çerçevesinde belirli başkentlerde daimî elçilikler kurma kararı almış⁴ ve Londra'dan sonra 1797'ye kadar Berlin, Viyana ve Paris'te de daimî elçilikler kurularak büyükelçiler tayin edilmiştir.⁵ Bu reform girişimleri çerçevesinde de Avrupa devletleriyle uygulanan tayinat usulü de ilga edilmiştir.⁶ Bu aşamadan sonra Avusturya elçilerine verilen tayinatlar mevzuuna geçmeden tayinat usulünün esasları üzerine bahsetmek yerinde olacaktır.

2. Tayinat Usulünün Esasları

Osmanlı diplomasisinde zamanla “kaide/kural” halini alan belirli yapısal kurallar içerisinde tayinat uygulaması da yer alır. Tayinat uygulamasının lağvedilmesini gerekçe gösteren ve beyaz üzere yazılan hatt-ı hümayunda da belirtildiği üzere Avrupa devletleri tarafından Osmanlı Devleti'ne gönderilen elçilere altışar aylık (yer yer de daha uzun süreyle) verilen tayinat, hane icaresi ve mefruşat bahası “ikram kabilinde” olduğu halde yabancı elçiler bunu bir hak olarak görmekte ve eski uygulamalar göz önüne alınarak verilmediğinde itiraz etmektedirler.⁷ Bu ödemeler Osmanlı Devleti'nin ve sultanının “itibarına layık ve iki ülke arasındaki dostluğa şayan” bir uygulama olarak addediliyordu.⁸ Halbuki bu sistem, uygulamada oldukça güçlük çıkarmaktaydı, Avrupa devletlerinde yoktu ve işlevini yitirdiği gerekçesiyle kaldırılmıştı. Fakat 1794 öncesi süreçte tayinat uygulaması Avrupa devletlerini de bu Osmanlı diplomatik uygulamasına uymaya bir yerde icbar etmiştir. Zira usul gereği diğer Avrupa devletleri de Osmanlı elçilerine tayinat ödemeleri yapmıştır. Bankacılık usulünün henüz gelişmediği bir dönemde tayinat usulü elçilerin harcamaları için pratik bir uygulamaydı. Rönesans diplomasisiyle birlikte müteakabiliyet usulüne geçen Avrupalı devletler artık her devletin kendi elçisinin

³ Yusuf Agah Efendi'nin elçiliği için bkz. Mehmet Alaaddin Yalçınkaya, *The First Permanent Ottoman Embassy in Europe The Embassy of Yusuf Agah Efendi to London (1793-1797)*, ISIS, İstanbul 2010.

⁴ Thomas Naff, “Reform and the Conduct of Ottoman Diplomacy in the Reign of Selim III 1789-1807”, *Journal of the American Oriental Society*, Cilt: 83, Sayı: 3, 1963, s. 295-315.

⁵ Ercüment Kuran, *Avrupa'da Osmanlı İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu ve İlk Elçilerin Siyasi Faaliyetleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988; Ömer Kürkçüoğlu, “The Adoption and Use of Permanent Diplomacy”, *Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional* içinde, A. N. Yurdusev (Ed.), Palgrave, Basingstone 2004, s. 131-150.

⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi, (BOA), Cevdet-Hariciye (CH), 34/1660, (12 Zilkade 1208/11 Haziran 1794).

⁷ BOA, CH: 34/1660. (12 Zilkade 1208/11 Haziran 1794).

⁸ Topaktaş, “Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı”, s. 42-43.

masraflarını kendi hazinesinden karşılaması yoluna gitmeye başlamış fakat bu sistem, Osmanlı Devleti ve diğer Doğu ülkelerinde devam ettirilmıştır. Erken modern dönemde daha ziyade Doğu kültürüne has olan bu uygulama, elçilere bir misafirperverlik nişanesi olarak ve hükümdarın ikramı, lütfu gibi görülmüş ve devam etmiştir. Nitekim 1794'te tayinat uygulamasının kaldırılmasına rağmen daha sonraki yıllarda Doğu devletlerinden gelen elçilere tayinat ödemesinin yapıldığını kayıtlar göstermektedir.⁹

Bu bağlamda tayinat uygulamasının esaslarını genel itibariyle şöyle sıralamak mümkündür:

XVI. ve XVII. yüzyılda İstanbul'a gelen yabancı elçilerin günlüklerinden bu dönemlerde tayinat usulünün uygulandığını görmek mümkündür.¹⁰ Uygulamaya göre Osmanlı başkentine gelen yabancı elçilerin görevlerinin ilk altı ayında tayinatı ödeniyordu.¹¹ Ancak tayinatların Lehistan elçisi Franciszek Piotr Potocki (1789-1792) örneğinde olduğu gibi birçok kere altı aydan daha uzun sürelerde ödendiği olmuştur.¹² Tayinatlar elçilerin fevkalade ve mukim elçi olma durumlarına göre ayrılmaktadır. Mukim elçilerin fevkalade elçilere nazaran daha az tayinat ödeneği aldığını söylemek mümkündür. Nitekim 1773 yılında İstanbul'daki Avusturya ikamet elçisine günlük 12 kuruş tayinat baha verilmişti.¹³ Bu miktar o dönemde İstanbul'daki fevkalade yabancı elçilerin tayinatına nazaran çok düşüktür.

Tayinatları miktarlarına bakıldığında her şeyden önce her devlet elçisine farklı miktarda tayinat verildiği görülmektedir. Buna göre XVIII. yüzyıl ortalarında İsveç mukim ortaelçisi 10 kuruş, Avusturya mukim ortaelçisi 12 kuruş, Rusya mukim kapu kethüdası 5 kuruş, cülus tebriki için gelen Lehistan, Rusya ve Venedik ortaelçileri sırayla 301, 138 ve 116 kuruş günlük tayinat baha almışlardır.¹⁴ Ve oturtulmuş kurallar gereği unvanı ve statüsü aynı olan aynı ülkenin elçileri selefleri nazarında tayinat almıştır. Yani aynı devletin bir önceki aynı sıfatlara sahip elçisi ne almışsa halef elçi de o miktar tayinat almıştır. Zira arşiv kayıtları defterdarın gerekli durumlarda eski defterleri çıkarıp kayıtları kontrol ederek mevcut elçinin tayinat miktarına karar verdiği görülmektedir. Fevkalade elçilerde ise görevi ve geliş amacına, geldiği ülkedeki statüsüne ve iki ülke münasebetlerinin durumuna göre tayinat miktarının belirlendiği anlaşılmaktadır. Cülus tebriki için gelen elçilere geldiği günden döneceği güne dek yani elçiliği süresince tayinatı ödenmekteydi. Yapılan antlaşmalar çerçevesinde elçi teatisi durumlarında gelen fevkalade elçiler ise yine diğerlerinden farklı miktarda tayinat almaktaydılar.

Bir yabancı elçiye tayinat bağlanması kendisinin teşebbüsüyle yani sunduğu arzlarla mümkün olmuştur. Görevine başlayan elçiler genelde kendilerinin sunduğu ve imzaladığı arzlarla bu talebi yerine getirmiş, buna mukabil yapılan incelemeler ve hesaplamalar yoluyla tayinatlar tesviye edilmiştir. Ekseriyetle üçer ya da yer yer birer aylık olarak geriye dönük ödemeler yapılmıştır. Elçinin heyetinde kişi sayısı tayinat miktarlarının belirlenmesinde pek de etkili değildi, önceki elçi ne almışsa mevcut elçiye de aynısı tatbik ediliyordu. Ödemeler çoğunlukla nakti değil aynı ödeme şeklindedir. Fakat elçilerin bazı durumlarda tayinatlarının nakti olarak verilmesi yönünde çabaları da söz konusudur.¹⁵ XVIII. yüzyılda tayinatlar daha ziyade aynı olarak

⁹ Topaktaş, "Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı", s. 43-45.

¹⁰ Salomon Schweigger, *Sultanlar Kentine Yolculuk 1578-1581*, (Çev. T. Noyan) Kitap Yayınevi, İstanbul 2004, s. 60; Crailsheimli Adam Werner, *Padişahın Huzurunda, Elçilik Günlüğü, 1616-1618*, (Çev. T. Noyan), Kitap Yayınevi, İstanbul 2011, s. 134.

¹¹ BOA, Hatt-ı Hümayun (HAT): 1406/56922, (1212/1797-1798), CH: 181/9043 (5 Ramazan 1205/8 Mayıs 1791).

¹² Bkz. Hacer Topaktaş, *Osmanlı-Lehistan Diplomatik İlişkileri, Franciszek Piotr Potocki'nin İstanbul Elçiliği (1788-1793)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 76-78.

¹³ BOA, CH: 15/719 (21 Cemaziyelahir 1187/9 Eylül 1773).

¹⁴ Mustafa Kesbi, *İbretnümâ-yı Devlet*, A. Öğreten, (haz.), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s. 37-38; Topaktaş, "Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı", s. 39.

¹⁵ Mübahat Küttükoğlu, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Fevkalâde Elçilerin Ağırlanması", *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi – Ercüment Kuran'a Armağan*, Cilt: XXVII/1-2, 1989, s. 218.

verilmiştir. Elçilerin nakdi verildiğinde tayinat ücretlerini ne yönde tasarruf ettiklerini takip etmenin zorlukları buna sebep olmuş olabilir.

Tayinatlar, elçiye Osmanlı sınırına dahilinden İstanbul'a kadar olan sürede verildiği şekliyle “yol baha”, ilk altı aylık olanı ise “tayinat baha” veya “nafaka baha” olarak adlandırılmaktaydı. Bazı elçilere, ki bunlar genelde fevkalade elçilerdi, kalacağı konak için de ödenek tahsis edilmekteydi. Buna ise “hane icaresi” denmekteydi. Ayrıca bazı elçilere de bir defaya mahsus olmak üzere İstanbul'a ilk geldiğinde “mefruşat baha” adında konağındaki belli başlı mobilya ve tekstil harcamaları için de tayinat ödenmekteydi.¹⁶ Tayinatın uygulandığı bir diğer durum ise savaşlar sonrası barış müzakerelerindeki aracı devlet elçilerine verilen tayinatlardır. Nitekim Zıştovi görüşmelerinde hazır bulunan Prusya, İngiltere ve Hollanda elçilerinin temsilcilerine de Osmanlı hazinesinden tayinat verildi.¹⁷

Tayinat meblağları elçilerin mertebelerine yani büyük, orta, küçük elçi, maslahatgüzar, nameres, muhabir gibi rütbelerine göre de farklılıklar taşıyordu. Unvanların büyüklüğüne göre diplomatların tayinat elde ettiği doğal olarak anlaşılır bir durumdur. Fakat rütbelerindeki değişim ve aynı unvanlı bir başka ülkenin elçisinin kendisinden daha çok tayinat alması birçok elçinin tayinatı ile ilgili itirazlarını ortaya çıkarmıştır. Aradaki dostluk ve barış durumu bozulan ülkenin elçisinin ne durumda olduğuna bakıldığında ise göz altında bulundurulmuş elçiye cüzi bir meblağ da olsa tayinat tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

Genelde tayinatlar geriye dönük olarak ödeniyordu. Yani verilmesi gereken süre geçtikten sonra ödeme yapılmıyordu. Ödemeler geriye dönük olarak birer aylık ya da üçer aylık dilimlerle halinde tesviye ediliyordu. Mesela kayıtların bizlere gösterdiği üzere Avusturya mukim elçilerine üçer aylık periyotlarla ödemeler yapılmıyordu. Nitekim 1782'de İstanbul'da bulunan Avusturya mukim elçisine günlük 12 kuruştan üç aylık toplam 1056 kuruş verilmişti.¹⁸

Durum genel itibarıyla bu şekilde olsa da zamanla elçilerin artan sayıda tayinat talepleri maliye bürolarını zora sokmaktaydı. Mesela 1790 yılında İspanya elçisine altı ay değil 11 aydır tayinat verildiği görülmüş ve tayinatı “kat” edilmişti.¹⁹ Yine 1790'da Prusya elçisi Heinrich Friedrich von Diez'e yedi aydır tayinat verilmekle beraber, zaten döneceği göz önünde bulundurularak bir ay daha tayinat verilmesi kararlaştırılmıştır.²⁰ O dönemde Prusya ile imzalanan ittifak antlaşmasının bunda etkili olduğu aşikardır. Diğer yandan tayinatlara zam isteme hadiseleri de sıkça karşılaşılan bir durumdur. Mesela Prusya elçisi Diez, Lehistan fevkalade ortaelçisi Potocki'nin kendisinden daha yüksek miktarda tayinat bahası aldığını öne sürerek kendi tayinatına zam talep etmişti.²¹

Tayinat listelerinde bulunan yiyecek, içecek vs. maddelerine göz attığımızda ise her ülke elçisine farklı içerikli tayinat listelerinin oluşturulduğu görülür. Listelerde yer alan ekmek, koyun veya inek eti, tavuk, ördek, kaz, balık, çeşitli yağlar, baharatlar, pirinç, mısır, un, süt, peynir, yumurta, şeker, kahve, tütün, sebze ve meyve, odun, kömür, taşıma amaçlı atlar ve atlar için saman gibi malzemeler bunlardan birkaçıdır. Fakat, belirtildiği üzere listelerde bulunan yiyecek içeceklerin sayısı ve miktarı ve içeriği ülkeden ülkeye farklılaşmaktadır.²²

Tayinat sistemi uzun süredir uygulanmaktaydıysa da yaşanan sorunlar ve bunun Batılı ülkelerde görülmeysi, elçilerin bunu bir kanuni hak gibi görmeleri ve mali büroları itirazlarıyla

¹⁶ Topaktaş, “Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı”, s. 37.

¹⁷ Topaktaş, “Osmanlı'da Elçileri Ağrlamak”, s. 266.

¹⁸ BOA, CH: 4/175 (24 Cemaziyelahir 1196/6 Haziran 1782).

¹⁹ Topaktaş, “Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı”, s. 40.

²⁰ Topaktaş, “Osmanlı'da Elçileri Ağrlamak”, s. 266.

²¹ Topaktaş, *Osmanlı-Lehistan Diplomatik İlişkileri*, s. 78.

²² Rusya elçisine verilen bir tayinat listesi örneği için bkz. Norman Itzkowitz, Max Mote, *Mubadele, An Ottoman-Russian Exchange of Ambassadors*, Chicago University Press, Chicago-London, 1970, s. 28-30.

ziyadesiyle meşgul etmeleri dolayısıyla lağvedilmişti.²³ Resmen Sultan III. Selim'in 1794 tarihli hatt-ı hümayunu ile tayinat sistemi kaldırıldı. Fakat arşiv kayıtlarının gösterdiği üzere 1794 yılı sonrasında da bazı durumlarda bir kısım yabancı elçiye tayinat ödemeye devam etti. Yani uygulamanın kaldırılması için bir geçiş süreci yaşanmıştı. Aynı şekilde Londra'ya giden Yusuf Agah Efendi'ye de buna mukabil tayinat verilmemişti.

3. Tayinat Uygulamasında Avusturya Elçileri Örneği

İkili ilişkilerin çok eskiye dayandığı Avusturya, eski adıyla Kutsal-Roma Germen İmparatorluğu'nun XVI. yüzyıldan beri Osmanlı başkentinde bir daimî elçi bulundurduğu bilinmektedir. Bu bağlamda ilk daimî elçi konusunda farklı savlar öne sürülse de genel kanı 1578'de İstanbul'a gelen elçi Sintzdendorff'un ilk daimî Avusturya elçisi olduğudur.²⁴ İşte bu elçilerin yazdığı günlükler de o zamandan beri Avusturya elçilerine tayinat ödendiğini göstermektedir. Osmanlı kayıtlarında arşive yansıyan ödemeler ise XVII. yüzyılda ortaya çıkmaktadır.²⁵

Karlofça Antlaşması (1699) ertesinde yani II. Viyana Kuşatması sonrası Osmanlı-Avusturya ilişkileri için yeni bir dönem başladı. Avusturya, güçlü bir komşusunun muazzam bir saldırısını müttefikleriyle püskürtmüştü. Osmanlı Devleti için XVIII. yüzyıl başı itibarıyla diplomatik manevralar daha fazla ön plana çıkmıştı. Her iki ülke Karlofça Antlaşması'nın imzasından sonra karşılıklı elçilerle irtibatlarını kuvvetlendirmek ve mevcut pürüzleri halletme yoluna gitmek istemişlerdi. Bu amaçla ilk olarak Kont Oettingen (Graf von Oettingen) 1699 yılında görkemli bir heyetle İstanbul'a gönderilir.²⁶ Kont Oettingen için yapılan tayinat masraflarına Karlofça Antlaşması sonrası İstanbul'a gelen Avrupa devletlerinin elçileri için yapılan harcamalarla ilgili bir defter kaydından ulaşmak mümkündür. Buna göre aylık 4800 esadi kuruş Nemçe elçisine harcanmış olarak görülmektedir.²⁷

Osmanlı kayıtlarında karşımıza çıkan Avusturya elçilerine ait tayinat kayıtları içerisinde 1703-1711 yıllarında Osmanlı başkentinde "rezident" yani mukim elçi olarak bulunan Leopold Talmann'a ait bazı kayıtlar mevcuttur. Buna göre Talmann'ı korumakla görevlendirilen iki Divan-ı Hümayun çavuşunun her birine 1706 yılı içerisinde günlük 30 akçe veriliyordu.²⁸ Ayrıca kendisine 23 Temmuz 1706 tarihli bir kayıttan anlaşıldığı üzere günlük 120 kuruş (19200 akçe) tayinat verilmekteydi.²⁹ Aynı kayıta elçiye tayinatı yetmediği için 8 kuruşluk bir zam yapıldığı anlaşıyor. Aynı yıl fevkalade elçi sıfatıyla Dersaadet'e gelen Ignaz von Quarient und Rall Babiali'ye Avusturya tahtına I. Joseph'in (1705-1711) geçtiğini resmen ilan ve iki ülke arasındaki ilişkilerin ahenginin daha da güçlenmesi arzusunı bildirmek üzere görevlendirildi.³⁰ Bir Osmanlı arşiv kaydı kendisine oldukça yüklü bir harcama yapıldığına işaret etmektedir. Bu makbuzların birinden anlaşıldığı üzere aylık 80 bin akçe yani 1604 kuruşluk bir harcama yapıldığı, yine

²³ BOA, HAT: 1406/56922 (1212/1797-1798); Topaktaş, "Tayinat Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı", s. 43-46.

²⁴ Hacer Topaktaş, "Polonya'nın Türkiye'deki İlk Daimî Elçiliğinin Kurulma Süreci: Tarihsel Dinamikler", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt: 11/43, (2014), s. 108-109.

²⁵ Mesela bkz. 1624 yılı için 56 bin akçelik bir tayinat ödemesi söz konusudur. BOA, Ali Emiri (AE) AE.SMRD.IV, 7/736 (6 Cemaziyelahir 1033/26 Mart 1624). Yine 1679 tarihinde Edirne'den İstanbul'a 360 bin akçe yani 4000 kuruşluk bir tayinat ödemesi yapılmıştır. BOA, İbnülemin (İE) İE.HR, 1/100 (1 Ramazan 1090/6 Ekim 1679).

²⁶ Joseph von Hammer Purgstall, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt: 7, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1994, s. 23-25.

²⁷ Toplam 4800 kuruş Nemçe elçisine, büyük ve küçük Rusya elçilerine 47100 kuruş, Lehistan büyükelçisine 4978 kuruş, Venedik elçisi 2041 kuruş, İngiltere ve Felemenk elçilerine 1810 kuruş verilmiştir. Toplamda bütün elçilere 60787 esadi kuruş harcama yapıldığı ilgili kayıta yazılıdır. Bkz. BOA, Maliyeden Müdevver Defterler, MAD.d, 3798 (1113/1701). Ayrıca bkz. Kurtaran, a.g.m., s. 340, 342-343.

²⁸ BOA, İE.HR: 13/1288 (29 Rebiülahir 1118/10 Ağustos 1706); AE. SAMD.III: 117/11532 (7 Rebiülahir 1118/19 Temmuz 1706).

²⁹ BOA, AE: SAMD.III, 117/11450 (11 Rebiülahir 1118/23 Temmuz 1706).

³⁰ von Hammer Purgstall, a.g.e., Cilt:7, s. 116-117.

ortaelçinin Vidin'e gelişinde 5333 akçelik ekmek, koyun eti, sade yağ, pirinç, odun gibi malzemelerden oluşan bir yol bahası oluşturulduğu anlaşıyor.³¹

1718 yılında Osmanlı-Avusturya ve Venedik Savaşı'na son veren Pasarofça Antlaşması sonrası karşılıklı elçi değişimi gereği ve sınırların tespiti için İstanbul'a gelen Avusturya elçisi Damianus Graf Virmont her bakımdan görkemli bir geliş ve kabul buluş yaşadı.³² Muazzam kalabalıkta bir heyetle ve Sultan III. Ahmed'in (h. 1703-1730) direktifiyle saray tercümanı Mavrokordato tarafından karşılanan Virmont son derece memnun edildi. Hammer'in bildirdiğine göre kendisine günlük 150 ekü tayinat verilmişti.³³

Aynı zamanda matbah-ı amire de elçi Virmont'a günlük şu kalemlerde de ödeme yapmaktaydı:³⁴

Elçiye	6.600 akçe
Kasapbaşıya	9.545 akçe
Arpa ambarı müfettişine	3.000 akçe
İstanbul ağasına	200 akçe
Toplam	19.345
Hazine-i Hassa'dan aldığı bahşiş	150 akçe
Mefruşat	763 akçe
Hanesindekilere yardım	700 akçe
Toplam	1.613
Elçilik heyeti için 22 ikametgah için kira	1542 akçe
Çadır kuruculara, sakalara, meşalecilere	540 akçe
Toplam	2.082
Günlük genel toplam	40.427 akçe veya 3.360 kuruş³⁵

Bundan sonra ulaşabildiğimiz bir diğer Avusturya elçilerine ait tayinat kaydı, sınırdan İstanbul'a kadar yapılan yol baha masrafı için 1728 yılı tarihli 8000 akçelik bir makbuzdur.³⁶ Buna göre belgenin tarihinden anlaşıldığı üzere 1728-1737 yıllarında rezident yani ikame elçisi olarak İstanbul'da kalacak olan Ludwig von Talmann'a yapılan harcama ile ilgili bir kayıttır. Bu kayıтта "Nemçe kapu kethüdası" olarak kendisinden bahsedilmektedir. Malum üzere 1736-1739 yıllarında Osmanlı-Rus ve Avusturya Savaşları meydana gelmişti. Bu savaş esnasında 1737 yılında Niemirow Kongresi düzenlenmiş ve Avusturya elçisi Talmann mutavassıt elçi olarak

³¹ BOA, İE.HR: 7/706 (1 Ramazan 1118/7 Aralık 1706).

³² Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, Cilt: 5, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011, s. 401-402.

³³ von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt:7, s. 257.

³⁴ Osmanlı sınırı içerisinde yapılan masraf ve günlük tayinat listesinde bulunan malzemeler ekler kısmındaki Tablo-I ve II'de gösterildiği gibidir.

³⁵ von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt:7, s. 522-523.

³⁶ BOA, İE.HR: 9/871 (14 Rebiülevvel 1143/27 Eylül 1730).

Avusturya'yı temsilen bu kongrede bulunmuştur.³⁷ İşte bu esnada Osmanlı Devleti Babadağı'nda bulunduğu süre içerisinde Talmann'a günlük 120 kuruş tayinat tesviye etmiştir.³⁸

1739 Belgrad Antlaşması'nın imzasının ardından yine Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında bir elçi teatisi söz konusu olmuştur. Buna göre Mustafa Hattı Efendi Viyana'ya³⁹ Cortiz Graf von Uhlfeld ise İstanbul'a tayin edildi.⁴⁰ Hammer'in belirttiği üzere Hattı Efendi günlük 560 kuruş (680 florin) bir tayinat alırken Uhlfeld 400 kuruş almaktaydı.⁴¹ Uhlfeld seleflerinden Virmont gibi şaşalı ve ilgiyle karşılanıp ağırlanmamıştı. Fakat tayinatı fevkalade büyükelçi unvanına sahip elçilere verildiği gibi ödendi. Nitekim 1791'te Zıştovi Antlaşması'nın imzalanmasından sonra gelecek Avusturya elçisine de Uhlfeld'e yapılan harcama kayıtlarına başvurulmuştu.⁴² Aynı zamanda tayinat listesi de kayıt defterinden alınarak 1791 yılındaki uygulamaya örnek olması sağlanmıştı. Nitekim yaptığımız analizlerde bütün yüzyıl boyunca Avusturya elçilerine verilen tayinat listelerindeki yiyeceklerin çeşidinin bir iki ufak fark dışında aynı olduğunu pek çok yerde de miktarlarının da örtüşüğünü görmek mümkündür. Uhlfeld'e 400'er kuruştan tayinat verildiğini bir arşiv kaydı göstermektedir.⁴³ Yani görevinin ilk altı ayından sonra bunun kat edilmesi söz konusu olmamıştır. Bir süre daha aynı tayinat verilmiştir. Mezkur arşiv kaydı Temmuz 1740'ta İstanbul'a gelen Uhlfeld'in toplamda 223 günlük yani yaklaşık 7.5 aylık birikmiş bir tayinatı talep ettiğini göstermektedir.⁴⁴

Diğer yandan Osmanlı kayıtları Uhlfeld'in İstanbul'daki Eylül 1742 tarihine kadar bulunduğu süre zarfında en azından 1742 yılı başından itibaren bir diğer mukim Avusturya elçisinin de İstanbul'da bulunduğunu göstermektedir.⁴⁵ Zira mukim Avusturya kapu kethüdalarına verilen günlük 5 kuruş bunu teyit etmektedir.⁴⁶ İmzasında "Macar ve Çek Kraliçesi Theresia'nın kapu kethüdası"⁴⁷ unvanını taşıyan Heinrich Freiherr von Penckler olduğu anlaşılan bu diplomatın ilk etapta kapu kethüdası unvanıyla kabul ve muamele gördüğü ve en azından 1742 yılı itibariyle İstanbul'da görevde bulunduğunu kaynaklarla tespit etmek mümkün. 1754 yılına kadar İstanbul'da ikame edecek olan Penckler 1747 yılına kadar aynı unvanla kapu kethüdası olarak günlük 5'er kuruş tayinat almaya devam edecektir.⁴⁸ 1747 yılında ise terfi alarak ortaelçi

³⁷ Zinkeisen, *a.g.e.* Cilt: 5, s. 468-471.

³⁸ BOA, CH: 107/5344 (13 Zilhicce 1149/14 Nisan 1737). Ayrıca elçiyi korumakla görevli üç nefer çavuşa da 40'er akçe günlük tayinat olarak 22 günde 3520 akçe verilmiştir. BOA, CH: 184/9184 (2 Safer 1150/1 Haziran 1737).

³⁹ Bkz. Ali İbrahim Savaş, *Mustafa Hattı Efendi Viyana Sefaretnamesi*, Türk Tarih kurumu Yayınları, Ankara 1999.

⁴⁰ Zinkeisen, *a.g.e.*, s. 563-564.

⁴¹ von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt:8, s. 17. Ayrıca kendisine Osmanlı sınırları içerisinde de yol baha verilmişti. BOA, AE.SMHD.I: 156/11718 (1 Cemaziyelahir 1153/24 Ağustos 1740).

⁴² BOA, D.BŞM.d., 2435 (17 Muharrem 1206/16 Eylül 1791).

⁴³ Büyükelçi Uhlfeld 1153 Cemaziyellevvel'den Zilhicce ayının sonuna kadar (7 Ağustos 1740-18 Mart 1741) olan toplam 223 günlük 19 bin kuruşun tesviyesi talep ediyor. (Esasında 400x22=89.200 kuruş olsa da 70 bin tenzilat uygulanıyor). Bkz. BOA, CH: 72/3555 (21 Muharrem 1154/8 Nisan 1741).

⁴⁴ Uhlfeld'in ne kadar süre İstanbul'da kaldığı farklı kaynaklarda farklı şekillerde gösterilmektedir. Ancak 1 Eylül 1742 tarihli bir Osmanlı arşiv kaydı kendisinin dönüşünde Küçükçekmece'de ahalinin rüsumundan düşölmek kaydıyla tayinatı için ahaliden bazı ihtiyaç maddelerinin alındığını göstermektedir. Bu durumda Uhlfeld'in 1 Eylül 1742 tarihinden birkaç gün önce İstanbul'dan ayrıldığını ve elçilik görevinin Temmuz 1740'tan Eylül 1742'ye kadar sürdüğünü söyleyebiliriz. Bkz. BOA, AE.SMHD.I: 232/18545 (1 Recep 1155/1 Eylül 1742).

⁴⁵ Benzer tarihlerde İstanbul'a gelen Rusya elçisine de itimadnamesini verinceye kadar Avusturya elçisine verilen tayinata bakılarak yani kıyasen günlük 5 kuruş nafaka baha ve hane icaresi verilmesi kararlaştırılmıştır. BOA, AE.SMHD.I., 232/18661 (10 Cemaziyelahir 1155/12 Ağustos 1742).

⁴⁶ BOA, CH: 156/7768 (3 Zilhicce 1155/29 Ocak 1743), AE.SMHD.I: 232/18616 (29 Zilhicce 1155/24 Şubat 1743). Nitekim baş muhasebeye yapılan hesaplamalar neticesinde kendisine Muharrem, Safer ve Rebiülevvel ayları için toplam 445 kuruş verilmiştir. (Günlük 5 kuruş 89 günlük toplam 445 kuruş) BOA, CH: 156/7768 (3 Zilhicce 1155/29 Ocak 1743). Yine Rebiülahir'den Cemaziyelahir sonuna kadar toplam 88 günlük tayinat baha olarak kendisine 440 kuruş (70400 akçe) verilmiştir. BOA, AE.SMHD.I: 232/18616 (1155/1742-1743).

⁴⁷ BOA, CH: 156/7768 (3 Zilhicce 1155/ 29 Ocak 1743).

⁴⁸ Birkaç örnek için bkz. BOA, AE., SMHD.I: 108/7760 (14 Şevval 1155/12 Aralık 1742); 115/8317 (10 Muharrem 1156/6 Mart 1743); 99/6985 (20 Receb 1159/8 Ağustos 1746).

(internuntius) muamelesi görecektir.⁴⁹ Bu kabilden de günlük 108 kuruş tayinat baha alacaktır.⁵⁰ Fakat Roma İmparatoru mukim ortaelçisi unvanıyla 1749 yılında artık günlük 12 kuruş tayinat bahası ödenecektir.⁵¹ Yalnız kendisinin 1748 Aachen Barışı sonrası Osmanlı-Habsburg ilişkilerinin iyileşmesinde önemli bir rol oynadığı kayda değerdir.⁵²

Hem 1754 yılın sonunda Osmanlı tahtında yaşanan değişimle III. Osman'ın cülusunu tebrik etmek üzere hem de kapu kethüdası unvanıyla Osmanlılarca muamele gören ve Josef Freiherr von Schwachheim olduğu anlaşılan diplomata ise günlük 200 akçe yani yaklaşık 5 kuruş verilecektir.⁵³ Osmanlı tahtında 3 yıl sonra yaşanacak değişim için de yine cülus tebriki görevini ifa eden aynı Avusturya elçisi, selefi Penckler'e kıyasen tayinatının ödenmesini istemiştir.⁵⁴ Eski maliye kayıtları kontrol edildiğinde Penckler'in 1747'de aldığı terfi ile ortaelçi kabilinden günlük 108 kuruş aldığı, oysa 1754 yılında cülus tebriki için gelen elçinin ise günlük 5 kuruştan tayinat verildiği tespit edilmiş ve kendisinin de vazifesinin cülus tebriki olması dolayısıyla günlük 5 kuruş ödeme yapılmıştır. Fakat bir yıl sonraki bir kayıt ise cülus tebrikine gelen aynı elçiye günlük 12 kuruştan tayinat verildiğini göstermektedir.⁵⁵ Yani von Schwachheim'in cülus tebriki sonrası İstanbul'daki mukim elçi görevi esnasında (görevini 1761'e dek sürdürecektir) verilen tayinat miktarı değişmiş ve 12 kuruşa çıkartılmıştır. Osmanlı Devleti ile Prusya arasında bu süreçte gündemde olan savunma ve saldırı antlaşması müzakerelerini takiple ve engellemekle de görevlendirilen von Schwachheim, beklenen performansı gösteremediği için yerine Penckler'e bırakmıştır.⁵⁶

İstanbul'daki görevine ikinci kez atanan Penckler Eylül 1762'de "eslaflarına kıyasen" tayinatının verilmesini talep etmiştir.⁵⁷ Eski kayıtların kontrolü sonrasında 1754 senesindeki ortaelçiye (murahhas, ikamet elçisi) 108 kuruş, kapu kethüdalarına ise 5 kuruş verildiği görülmüş ve "diğer elçilere siraat etmemesi şartıyla kendisine 12 kuruş verilmiştir. Nitekim Ekim 1762 tarihinde de günlük 12'şer kuruştan tayinat verildiği arşiv kayıtlarından müşahade edilmektedir.⁵⁸ Kendisinin murahhas ortaelçi olarak görevi bitinceye dek günlük 108 kuruş tayinat ve 42 kuruş hane icaresi, görevi sona erince de 12'şer kuruş verilmesi uygun görülmüştür.⁵⁹ Bu verilen tayinatın listesine göz attığımızda XVIII. yüzyılda Avusturya elçilerine verilen tayinat listeleriyle neredeyse tıpatıp örtüştüğünü söylemek mümkündür. Fakat "cülus tebriki için gelip İstanbul'da görevde kalan Nemçe elçisinin" Mart 1763 tarihli tayinat talebi kaydı Penckler ve Schwachheim'in 1762-1763 yılları arasında bir süre aynı zamanda İstanbul'da bulunduklarına işaret etmektedir.⁶⁰ Nitekim başka bir Osmanlı kaydı da Penckler'in İstanbul'a 27 Ramazan 1175

⁴⁹ Penckler'in 1742'den 1754 yılına kadar İstanbul'da bulunduğunu Osmanlı kayıtları onaylamaktadır. 1742'de bulunduğunu BOA, CH: 156/7768 künyeli kayıt göstermektedir. 1754'te bir başka Avusturyalı diplomatın geldiğini ise Temmuz 1754 tarihli yeni Avusturya "kapukethüdası"nın eski uygulamalara binaen kendisine de araba, beygir ve tayinat baha verilmesini talep eden arzından anlıyoruz. BOA, AE. SMHD.I: 217/17258 (4 Şevval 1167/25 Temmuz 1754).

⁵⁰ BOA, CH: 65/3246 (15 Receb 1160/23 Temmuz 1747).

⁵¹ BOA, CH: 91/4536 (4 Şaban 1161/20 Temmuz 1749); 32/1590 (3 Şaban 1164/27 Haziran 1751).

⁵² Zinkeisen, *a.g.e.*, Cilt: 5, s. 601.

⁵³ BOA, AE. SOSM.III: 60/4417 (15 Şevval 1170/3 Temmuz 1757). Bu ödeme 160 günlük toplu olarak 960 bin akçe olarak yapılmıştır.

⁵⁴ BOA, AE.SOSM.III: 16/1068 (26 Cemaziyelevvel 1171/5 Şubat 1758).

⁵⁵ BOA, CH: 173/8616 (25 Rebiülevvel 1173/16 Kasım 1773).

⁵⁶ von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt: 7, s. 326.

⁵⁷ BOA, CH: 20/981 (16 Safer 1176/6 Eylül 1762).

⁵⁸ BOA, CH: 116/5784 (12 Rebiülahir 1162/31 Ekim 1762).

⁵⁹ BOA, CH: 20/981; (16 Safer 1172/6 Eylül 1762) 17/844 (13 Cemaziyelevvel 1176/30 Kasım 1776).

⁶⁰ 6 Ramazan 1176/21 Mart 1763 itibarıyla ülkesine dönecek (Schwachheim olmalı) Avusturya elçisi Şaban ayı başından gidene dek oluşan 35 günlük tayinat ve hane icarı istiyor. 12 kuruş tayinat ve 16.5 kuruş hane icaresi, toplam 577.5 kuruş. BOA, CH: 150/7455 (5 Ramazan 1176/20 Mart 1763). (Bir başka kayıta da Rebiülahir'den Receb ayı sonuna kadar günlük 12 kuruştan 118 günlük 1416 kuruş toplam meblağı aynı elçi talep ediyor. BOA, CH: 146/7261 (5 Şaban 1176/19 Şubat 1763))

yani 21 Nisan 1762 tarihinde geldiğini göstermektedir.⁶¹ 1766 yılı sonuna kadarki ikinci görevi esnasında Penckler günlük 12 kuruş tayinat almaya devam edecektir.⁶² Penckler'e verilen tayinat listesi ekler kısmındaki Tablo III'te gösterilmiştir.⁶³

II. Joseph'in (1765-1790) tahta çıkışını Babıali'ye bildirmek üzere İstanbul'a gelen⁶⁴ Penckler'in halefi Franz von Brognard (1767-1769) da kayıtların gösterdiği üzere günlük 12 kuruş tayinat almıştır.⁶⁵ 1769-1776 yıllarında aynı anda İstanbul'da bulunan önce maslahatgüzar, 1771 yılı itibarıyla mukim ortaelçi olarak görev yapan Johann Freiherr von Thugut⁶⁶ da yine günlük 12 kuruş tayinat alırken⁶⁷, mukim maslahatgüzar Emanuel von Tassara günlük 8 kuruşluk tayinat bahadan nasiplenmiştir.⁶⁸ Tassara'nın maslahatgüzar olarak görev süresinin Mayıs 1781'e kadar devam ettiğini söyleyebiliriz.⁶⁹ Zira kendi imzasıyla verdiği 1781 yılı tarihli bir arzında 18 kişilik maiyetiyle Viyana'ya döneceğini ve ahidnameler gereği yol baha talep etmiştir.⁷⁰ Arak, sirke, odun, şeker, soğan gibi diğer Avusturya elçilerinin tayinatlarındaki listelerle uyuşan tayinat listesi dışında ayrıca 20 beygir, 5 araba ve 1 çavuş (50 kuruş bu çavuşa) talep etmiş ve bu, yerine getirilmiştir.

Bir sonraki Avusturya diplomatı Peter Freiherr von Herbert-Rathkeal 1779-1788 yılları arasındaki uzun diplomatik görevi esnasında mukim ortaelçi sıfatıyla 12'şer kuruştan tayinatını almaya devam etmiştir.⁷¹ 1781 yılına ait bir kayda göre ise Herbert-Rathkeal'a tayinat bahaya ek olarak mefruşat baha 500 kuruş verilmiştir.⁷²

1788 yılında Osmanlı-Rus ve Avusturya Savaşı'nın patlak vermesi sonucu memleketine dönen Herbert-Rathkeal, Zıştovi görüşmelerinde Avusturya tarafını temsilen bulunduğu⁷³ gibi görüşmelerin sonuç vermesinin ardından 1791 yılı güzünde İstanbul'a tekrar gelmiştir. Nitekim 11 Eylül 1791 tarihli bir hükümde Zıştovi ile İstanbul arasında bulunan kaza ve kasabaların yöneticilerinin Baron Herbert-Rathkeal'in bütün ihtiyaçlarının karşılanması emredilmiştir.⁷⁴ Baron Herbert-Rathkeal bu seferki görevinde savaş sonrası elçi teatisi durumu söz konusu olduğundan ortaelçi sıfatıyla günlük 280 kuruş (230 kuruş nafaka baha ve 50 kuruş hane icarı) aylık ise 8400 kuruş almıştır.⁷⁵ Baron Herbert-Rathkeal'a günlük 280 kuruş tutarındaki tayinatı

⁶¹ Aynı belgeye göre Penckler'in Karışdırın mevkiinde üç günlük tayinat vb masrafları için ahali 280.5 kuruş harcamış ki bu halkın tekalifine takasen yapılıyor ve üç yıl sonra ahali, küsüratını istemeyerek 200 kuruşluk meblağın tekaliflerine sayılmasını talep etmiştir. BOA, CH: 8/393 (18 Rebiülevvel 1178/15 Eylül 1764).

⁶² BOA, CH: 15/728 (1178/1764); 68/3388 (15 Rebiülahir 1179/1 Ekim 1765); 164/8166 (29 Rebiülahir 1179/15 Ekim 1765); 179/8917 (5 Rebiülevvel 1180/11 Ağustos 1766). Ayrıca Penckler'i korumakla görevli iki çavuşa 30'ar akçe yevmiye ücret verilmiştir. BOA, CH: 9/426 (12 Ramazan 1181/1 Şubat 1781).

⁶³ BOA, CH: 116/5784 (12 Rebiülahir 1776/31 Ekim 1776).

⁶⁴ von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt: 7, s. 364-365.

⁶⁵ BOA, AE, SMST.III: 350/28100 (28 Rebiülevvel 1181/24 Ağustos 1767); CH: 134/6687 (12 Rebiülahir 1182/26 Ağustos 1768).

⁶⁶ Kendisi aynı zamanda Prusya elçisi Johann Christoph von Zegelin ile beraber 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda arabuluculuk müzakerelerini yürütmekle görevlendirilmişti. von Hammer Purgstall, *a.g.e.*, Cilt: 7, s. 460-495.

⁶⁷ BOA, CH: 159/7925 (12 Rebiülahir 1182/26 Ağustos 1768); 15/719 (21 Cemaziyelahir 1187/9 Eylül 1773).

⁶⁸ BOA, CH: 178/8875 (29 Cemaziyelevvel 1191/5 Temmuz 1777).

⁶⁹ Matsch, Tassara'nın görev süresini göstermektedir. Erwin Matsch, *Der Auswärtige Dienst von Österreich (Ungarn) 1720-1920*, Hermann Böhlau Nachf., Wien, Köln, Graz 1986, s. 109. Fakat kendisinin 1781'e kadar görev yaptığı bu çalışmada tespit edilmiştir.

⁷⁰ BOA, CH: 92/4567 (21 Cemaziyelevvel 1195/15 Mayıs 1785).

⁷¹ BOA, CH: 4/175 (24 Cemaziyelahir 1196/6 Haziran 1782); 158/7884 (29 Rebiülevvel 1202/8 Ocak 1788); 162/8084 (29 Muharrem 1197/4 Ocak 1783); 167/8332 (26 Cemaziyelahir 1201/15 Nisan 1787); AE, SABH.I, 236/15748 (15 Rebiülahir 1178/12 Ekim 1764); 329/22657 (15 Receb 1201/3 Mayıs 1787).

⁷² BOA, AE, SABH.I: 132/8841 (1195/1781).

⁷³ Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, Cilt: 6, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2011, s. 554-565.

⁷⁴ BOA, CA: 1187/52987 (12 Muharrem 1206/11 Eylül 1791).

⁷⁵ BOA, CH: 35/1736 (6 Cemaziyelahir 1207/19 Ocak 1793); 40/1992 (10 Muharrem 1207/28 Ağustos 1792); 108/5366 (4 Zilhicce 1206/24 Temmuz 1792); HAT: 1403/56749 (26 Şevval 1208/27 Mayıs 1794). Kendisini korumakla

Haziran 1794'te tayinat usulü kaldırılınca dek ödenmiştir.⁷⁶ Esasında 1740 yılında yine bir antlaşma sonrası İstanbul'a elçi teatisi gereği gelen Uhlfeld'in tayinat kayıtlarına Defterdarlık tarafından bakıldığı ve ona göre Herbert-Rathkeal'in tayinat miktarının belirlendiği göz önüne alınırsa, Uhlfeld'e verilen 400 kuruşluk tayinat miktarına göre Herbert-Rathkeal'inki düşük bırakılmıştır.⁷⁷ Bu dönemde XVIII. yüzyılın ilk yarısına nazaran elçi teatisi durumlarında gelen elçilerin tayinatlarının çok yüksek tutulmadığı anlaşılabılır.

Bu dönemde İstanbul'daki yabancı elçiler arasında bir tür çok daha fazla tayinat alma yarışı olduğundan bahsetmek mümkündür. Nitekim Rusya ve Nemçe elçilerine günlük 150 kuruş tayinat ve kira verilmesine istinaden İspanya elçisi de 1783 yılında aynı miktar tayinat istemiştir.⁷⁸ Yine 1792'de Rusya ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Yaş Antlaşması gereği elçi teatisi sonrasında İstanbul'a gelen Rus elçisi Kutuzov da tayinatına zam talep etmişti. Kendisi unvanına sahip Rus elçilerinin aldığı günlük 148 kuruş tayinatın verilmesini istedi. Verdiği örnek ise Zıştovi Antlaşması sonrası İstanbul'a gelen Avusturya elçisi Herbert-Rantkeal'in aldığı günlük 280 kuruşluk tayinat idi. Bunun üzerine Babıali Rus elçisi Kutuzov'a günlük 200 kuruş tayinat tahsis etti.⁷⁹

4. Sonuç

Osmanlı Devleti'nde yabancı elçilere bir iltifat ve ikili ilişkilerde bir iyi niyet göstergesi olarak yürütülen tayinat usulü yukarıda bahsedildiği üzere artık fonksiyonunu ve özünü yitirdiği için ve müteakabiliyet usulüne geçilmesiyle birlikte kaldırılmıştır. Bu anlamda XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne gelen Avusturya elçileriyle olan tayinat meseleleri de Osmanlı bürokrasisini oldukça meşgul etmiş gözükmetedir. Karlofça Barışı sonrası Osmanlı-Venedik ve Avusturya Savaşları (1715-1718), Osmanlı-Rus ve Avusturya Savaşları (1736-1739, 1787-1792) gibi büyük sarsıntılarla geçen münasebetlerde elçilere verilen tayinatların aynı şekilde etkilendiğini görmek mümkündür. Zira büyük barışlardan sonra gelen elçiler büyük bir ihtimamla karşılanıp ağırlandığı gibi tayinat meblağları da buna mukabil yüksek olmuştur. Virmont ve Herbert Rathkeal'inki bu kabilden sayılabilir. Bunun dışında normalde Avusturya mukim ortaelçisi, günlüğü 12 kuruştan, maslahatgüzar 8 kuruştan, kapu kethüdası ise 5 kuruştan tayinat elde etmiştir. Altı ayı geçtikten sonra elçilerin tayinatlarının kesilmesi kuralı düşünüldüğünde bir iki ufak uzama dışında bu kurala uyulduğu söylenebilir. Yalnız 1791 Zıştovi Antlaşması sonrasında İstanbul'a gönderilen Herbert Rathkeal'in hem de oldukça yüksek olan (günlük 280 kuruş) tayinatı, tayinat usulü kaldırılınca kadar yaklaşık üç yıl boyunca ödenmiştir.

Yiyecek ve içeceklerin kendi içinde tutarlı bir liste seyrinde olduğunu, fakat diplomatların unvan ve misyonlarına göre miktarlarının değiştiği mevcut birkaç tayinat listesinden tespit edilmektedir. Fakat diğer ülke elçileriyle yapılan kıyaslamada bazı farklılıkların mevcut olduğu görülmektedir. Ödemelerin yüksekliği bağlamında diğer ülke elçileri ile kıyaslandığında Avusturya elçilerine fevkalade sıfatla geldikleri durumlarda diğerlerine nazaran yüksek tayinatlar verildiği söylenebilir. Zira Herbert-Rathkeal, ki kendisi 280 kuruş günlük tayinat alıyordu, ile aynı dönemde fevkalade elçi olarak İstanbul'da bulunan Rusya elçisi Kutuzov 200 kuruş, Lehistan büyükelçisi Potocki 301 kuruş, Prusya ortaelçisi Diez 200 kuruş almaktaydı. Aynı süreçte Venedik ortaelçisi 116 kuruş tayinata sahipti.⁸⁰ Bu bağlamda Avusturya elçisine en yüksek olmasa da yüksek bir tayinat miktarının verilmesinin münasip görüldüğü düşünülebilir. Bu durum

görevli 2 çavuş ise günlük 30'lar akçeden aylık 15 kuruş almıştır. BOA, CH: 187/9307 (22 Safer 1207/9 Ekim 1792); 159/7939 (19 Receb 1207/2 Mart 1793); 37/1804 (18 Cemaziyelevvel 1207/1 Ocak 1793).

⁷⁶ Bunu 27 Mayıs 1794 tarihli bir hatt-ı hümayundan anlaşılmaktadır. BOA, HAT: 1403/56749.

⁷⁷ BOA, D.BŞM.d.: 2435 (17 Muharrem 1206/16 Eylül 1791).

⁷⁸ BOA, CH: 51/2536 (29 Muharrem 1198/24 Aralık 1783).

⁷⁹ BOA, CH: 56/2800 (25 Rebiülahir 1208/30 Kasım 1793).

⁸⁰ BOA, CH: 5/218 (27 Rebiülahir 1205/3 Ocak 1791), 35/1736 (6 Cemaziyelevvel 1207/19 Ocak 1793), 40/1992 (10 Muharrem 1207/28 Ağustos 1792), 63/3137 (29 Receb 1204/14 Nisan 1790), 65/3240 (29 Şaban 1204/14 Mayıs 1790).

elbette bu yüzyıl boyunca yaşanan uluslararası gelişmelerin ve önceki uygulamaların tesiriyle ortaya çıkmıştır. Yer yer yapılan zamlar ise ikili ilişkiler ve uluslararası konjonktür gereği olmalıdır. Her halükârda hem elçiler hem de Babıali için bu tayinat ödemelerinin pek çok soruna sebep olduğu aşikardır. Zamanında ödenmeyen tayinatlar, iki tarafın farklı iddiaları, zam talepleri Babıali'nin mali bürolarına oldukça fazla mesai harcatmış olmalıdır. Erken dönemler için uygulamada pratikliği sağladığı gerçektir. Fakat bir lütuf ve incelik nişanesi olarak ortaya çıkan tayinat sisteminin zamanla böyle hadiselerle yol açacağını Osmanlı yönetimi de hesap edememiştir. Çare ise Batılı devletlerde görülmeyen bu usulden vazgeçilmesi olmuştur. Tam da Sultan Selim'in reformları çağında bu mümkün olmuştur.

KAYNAKÇA

I-Arşivler

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi (BOA)

Ali Emiri (AE)

SMRD.IV, 7/736.

SAMD.III., 117/11450, 117/11532.

SMHD.I, 99/6985, 108/7760, 115/8317, 156/11718, 217/17258, 232/18545, 232/18616, 232/18661.

SOSM.III, 16/1068, 60/4417.

SMST.III, 350/28100.

SABH.I, 132/8841, 236/15748, 329/22657.

Baş Muhasebe Defterleri (D.BŞM.d.)

2435

Cevdet, Askeriye (CA)

1187/52987.

Cevdet, Hariciye (CH)

4/175; 5/218; 8/393, 9/426; 13/617; 15/719; 15/728; 17/844; 20/981; 32/1590; 34/1660; 35/1736; 37/1804; 40/1992; 43/2134; 51/2536; 63/3137; 65/3240; 65/3246; 68/3388; 72/3555; 91/4536; 92/4567; 107/5344; 108/5366; 116/5784; 134/6687; 146/7261, 150/7455; 156/7768; 158/7884; 159/7925; 159/7939; 162/8084; 164/8166; 167/8332; 173/8616; 178/8875; 179/8917; 181/9043, 184/9184; 187/9307; 108/5366.

Hatt-ı Hümayun (HAT)

1403/56749, 1406/56922.

İbnül Emin, Hariciye (İE.HR)

1/100, 7/706, 9/871, 13/1288.

Maliyeden Müdevver Defterler (MAD.d)

3798.

II- Kitaplar

- von Hammer Purgstall, Joseph, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt: 7-8, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1994.
- Itzkowitz, Norman, Mote, Max, *Mubadele, An Ottoman-Russian Exchange of Ambassadors*, Chicago University Press, Chicago-London, 1970.
- Kuran, Ercüment, *Avrupa'da Osmanlı İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu ve İlk Elçilerin Siyasi Faaliyetleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.
- Matsch, Erwin, *Der Auswärtige Dienst von Österreich (-Ungarn) 1720-1920*, Hermann Böhlau Nachf., Wien Köln, Graz 1986.
- Mustafa Kesbî, *İbretnümâ-yı Devlet*, A. Öğreten, (haz.), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002.
- Özen Yılmaz, Güzin, *Elçiye Zeval Olmaz, 16.-18. Yüzyıllarda Osmanlı'da Yabancı Elçiler*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.
- Savaş, Ali İbrahim, *Mustafa Hattı Efendi Viyana Sefaretnamesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999.
- Schweigger, Salomon, *Sultanlar Kentine Yolculuk 1578-1581*, (Çev. T. Noyan) Kitap Yayınevi. İstanbul 2004.
- Topaktaş, Hacer, *Osmanlı-Lehistan Diplomatik İlişkileri, Franciszek Piotr Potocki'nin İstanbul Elçiliği (1788-1793)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara 2014.
- Turan, Namık Sinan, *İmparatorluk ve Diplomasi: Osmanlı Diplomasisinin İzinde*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2014.
- Unat, Faik Reşit, *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri*, yay. Bekir Sıtkı Baykal, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992.
- Werner, Crailsheimli Adam, *Padişahın Huzurunda, Elçilik Günlüğü, 1616-1618*, (Çev. T. Noyan), Kitap Yayınevi. İstanbul 2011.
- Yalçinkaya, Mehmet Aaladdin, *The First Permanent Ottoman Embassy in Europe The Embassy of Yusuf Agah Efendi to London (1793-1797)*, ISIS, İstanbul 2010.
- Yıldırım, İbrahim, *Osmanlı Devleti'nde Elçi Kabulleri*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2014.
- Yurdusev, A. Nuri (ed), *Ottoman Diplomacy Conventional or Unconventional*, Palgrave Macmillan, New York 2004.
- Zinkeisen, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, Cilt: 5-6, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2011.

III- Makaleler ve Bildiriler

- Kurtaran, Uğur, "Karlofça Antlaşması'ndan Sonra İstanbul'a Gelen Yabancı Elçilerin Ağırlanması ve Yapılan Harcamalar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 37/63, 2018, p. 331-370.

- Kürkçüoğlu, Ömer, “The Adoption and Use of Permanent Diplomacy”, *Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional* içinde, A. N. Yurdusev (Ed.), Palgrave, Basingstone 2004, s. 131-150.
- Kütükoğlu, Mübahat, “XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Fevkalâde Elçilerin Ağırılanması”, *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi – Ercüment Kuran’a Armağan*, Cilt: XXVII/1-2, (1989), s. 199-231.
- Naff, Thomas, “Reform and the Conduct of Ottoman Diplomacy in the Reign of Selim III 1789-1807”, *Journal of the American Oriental Society*, Cilt: 83, nr. 3, (1963), s. 295-315.
- Topaktaş, Hacer, “Polonya’nın Türkiye’deki İlk Daimî Elçiliğinin Kurulma Süreci: Tarihsel Dinamikler”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt: 11/43, 2014, s. 105-125.
- Topaktaş, Hacer, “Osmanlı Diplomasisinde “Tayinat” Sisteminin Uygulanışı ve Kaldırılışı (1794) Üzerine Bazı Tespitler, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2015, s. 31-49.
- Topaktaş, Hacer, “Osmanlı’da Elçileri Ağırlandırmak: Prusya Elçileri Örneğinde Tayinat Uygulamaları”, *Avrupa Tarihinde Türk Eli: Doç. Dr. Gümeç Karamuk Armağanı* içinde, ed. Ramazan Acun, Serhat Küçük, Ankara 2017, s. 271-287.
- Topaktaş, Hacer, "Ottoman Allowance (Tayinat) Practices for the Polish Envoys in the 18th Century", *Problems of History of Central and Eastern Europe, Collection of Scientific Papers* içinde, issue 6, (in honour of Profesör I.A. Kovalenko), Kamianets Podilsky 2017, s. 227-234.
- Yalçınkaya, Mehmet Alaaddin, “Kuruluştan Tanzimat’a Osmanlı Diplomasi Tarihi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, Cilt: 1, Sayı:2, 2003, s. 423-489.

EKLER

I

TABLO-I VIRMONT'UN YOL MASRAFLARI		
Arpa 400 kilo	Saman 10 kental	
Un 30 araba	Odun 30 araba	Toplam: 26.200 akçe
150 Beygir ve 200 öküz tarafından çekilen araba 11.300 kuruş	Sınıra Kadar 51 günlük yol boyunca	Toplam: 39.596 kuruş

II

TABLO-II VIRMONT'UN GÜNLÜK TAYİNAT LİSTESİ						
Koyun 10	İnek 3	Kuzu 3	Ekmek 150	Hint Horozu 3	Tavuk 40	Güvercin 30
Ördek 10	Balık 20 kilo	Midye 240	Sirke 10 okka	Zeytinyağı 2 okka	Yumurta 150	Süt 15 okka
Sebze 40 okka	Sarımsak 7 ½ okka	Soğan 7 ½ okka	Darı 20 kilo	Mercimek 10 kilo	Limon 100	Taze Meyve 10 okka
Mum 1 okka	Balmumu 5 okka	Odun 50 yük	Arpa 50 kilo	Saman 60 kental	Kuru ot 300 okka	Un 150 okka
Kahve 5 okka	Eritilmiş yağ 15 okka	Şeker 5 okka	Tarçın 20 dirhem	Amber 1 miskal	Kaymak 1 okka	Yoğurt 10 okka
Peynir 7 okka	Tereyağ 1 okka	Hint Biberi 30 dirhem	Misk 1 dirhem	Bal 15 okka	Kar 2 okka	Buz 1 torba

III

Tablo-III Heinrich Freiherr von Penckler'e Verilen Tayinat Listesi (1763)						
Nân-ı 'azîz Çift 170	Tavuk 'Aded 20	Kaz 'Aded 5	Ördek 'Aded 5	Tavuk-ı mısri 'Aded 4	Revgan-ı sâde Kıyye 12	
Erz (pirinç) Kıyye 45	'Asel Kıyye 4	Şem'-i 'asel Kıyye 5	Şem-i revgan Kıyye 5	Süt Kıyye 10	Peynir Kıyye 10	
Yumurta Aded 60	Şeker Kıyye 2	Kahve Kıyye 3	Sebzevât Kıyye 10	Fülfül (karabiber) Dirhem 50	Darçın Dirhem 25	
Nohud Kıyye 4	Soğan Kıyye 10	Tuz Kıyye 4	Zeytun Kıyye 6	Badem Kıyye 2	Sarmusak Kıyye 3	
Sabun Kıyye 2	Revgan-ı zeyt Kıyye 4	Sirke Kıyye 6	Turşu Kıyye 12	Duhan Kıyye 2	Gûşt-i ganem (koyun eti) kıyye 3	
Gûşt-ı bakar (sığır eti) Kıyye 50	Böğrölce Kıyye 5	Mercüme Kıyye 5	Ham sirke Kıyye 15	Arak (bezelye) Kıyye 3	meviz-i surh (kırmızı üzüm) kıyye 5	
Hatab Çeki 10	Kömür Kıyye 150	Şa'îr (arpa) Keyl-kile 20	Saman Kantar 8	Gıyâh (ot) Haml (yük) 4	Bargirân Mikdar-ı kifaye	...

IV

TABLO-IV AVUSTURYA ELÇİLERİNİN TAYİNATLARIYLA İLGİLİ BAZI BİLGİLER			
Elçinin Adı	Unvanı	Görev Süresi	Tayinat Miktarı
Kont Oettingen	Fevkalade ortaelçi	1699	4800 esadi kuruş (aylık)
Leopold Talmann	Mukim ortaelçi	1703-1711	120 kuruş (günlük)
Ignaz von Quarient und Rall	Fevkalade ortaelçi (Avusturya tahtındaki değişikliği bildirmek üzere)	1706	1640 kuruş (günlük)
Damianus Graf Virmont	Fevkalade ortaelçi (Pasarofça Ant. sonrası elçi teatisi)	1719	120 kuruş (günlük) (diğer masraflarla beraber 3360 kuruş)
Ludwig von Talmann	Mukim ortaelçi	1728-1737	120 kuruş (günlük)
Cortiz Graf von Uhlfeld	Fevkalade ortaelçi (Belgrad Ant. sonrası elçi teatisi)	1740-1742	400 kuruş (günlük)
Heinrich Freiherr von Penckler	Mukim kapu kethüdası (1747'ye kadar) Mukim ortaelçi (1754'e kadar)	1742-1754	1747'ye kadar 5 kuruş (günlük) 1749'a kadar 108 kuruş (günlük) 1754'te kadar 12 kuruş (günlük)
Josef Freiherr von Schwachheim	Fevkalade kapu kethüdası (III. Osman'ın tahta çıkışını tebrik) + Mukim ortaelçi	1755-1761	5 kuruş (günlük) 12 kuruş (mukim orta elçi olarak-günlük)
Josef Freiherr von Schwachheim	Fevkalade kapu kethüdası (III. Mustafa'nın tahta çıkışını tebrik) + Mukim ortaelçi	1758	5 kuruş (günlük) 12 kuruş (mukim ortaelçi olarak-günlük)
Heinrich Freiherr von Penckler	Murahhas ortaelçi (1762) Mukim ortaelçi (1766'ya kadar)	1761-1766	108 kuruş tayinat ve 48 guru hane icaresi = 150 kuruş (murahhas ortaelçi olarak- günlük) 12 kuruş (mukim ortaelçi- günlük)
Josef Freiherr von Schwachheim	Fevkalade ortaelçi	1762-1763	12 kuruş (günlük)
Franz von Brognard	Mukim ortaelçi	1767-1769	12 kuruş (günlük)
Johann Freiherr von Thugut	Maslahatgüzar (1771'e kadar) Mukim ortaelçi	1769-1776	12 kuruş (günlük)
Emanuel von Tassara	Maslahatgüzar	1769-1781	8 kuruş (günlük)
Peter Freiherr von Herbert-Rathkeal	Mukim ortaelçi	1779-1788	12 kuruş (günlük)
Peter Freiherr von Herbert-Rathkeal	Fevkalade ortaelçi (Ziştovi Ant. sonrası elçi teatisi) + Mukim ortaelçi	1791-1794	280 kuruş (230 kuruş nafaka baha, 50 kuruş hane icaresi-günlük)

V Baron Herbert-Rathkeal'E Zıştovi Antlaşması (1791) sonrası verilen tayinata dair bir kayıt
(BOA, HAT: 1403/56749)

VI Cortiz Graf von Uhlfeld'e verilen tayinata dair bir kayıt, 1740 (BOA, CH: 72-3555)